

UZASADNIENIE

Decyzją z 5.12.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że M. S. nie podlega od 24.07.2017 r. ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik zatrudniony u płatnika składek – Ł. K. podnosząc pozorność zawartej umowy o pracę, mającej na celu obejście przepisów prawa i uzyskanie pracowniczego tytułu do ubezpieczeń społecznych i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z ciążą, a nie w celu rzeczywistego świadczenia pracy. (decyzja w aktach ZUS)

Uznając powyższą decyzję za krzywdzącą ubezpieczona złożyła od niej odwołanie wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że jako pracownik płatnika składek podlegała ona ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 24.07.2017 r., negując twierdzeniem organu rentowego o pozorności umowy o pracę. (odwołanie k. 3 – 6)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując dotychczasowe stanowisko. (odpowiedź na odwołanie k. 8-10)

Na rozprawie z 5.07.2018 r. wnioskodawczyni poparła odwołanie, płatnik składek nie zajął stanowiska w sprawie, a pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie (k. 63-63 v., 64 v.).

Na rozprawie w dn. 11.10.2018 r. - bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku - wnioskodawczyni poparła odwołanie, płatnik składek przyłączył się do odwołania, natomiast pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego od każdej ze stron w stawce ryczałtowej w kwotach po 180 zł (e-prot. z 11.10.2018r.: 00:01:43, 00:01:59, 00:04:44, 01:09:14).

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Wnioskodawczyni – M. S. urodziła się (...) (bezsporne)

Odwołująca w 2006 r. ukończyła Wyższą Szkołę (...) w Ł. uzyskując tytuł magistra pedagogiki, jest nauczycielem mianowanym.

Jej doświadczenie zawodowe kształtowało się w następujący sposób - od października 2007 r. pracuje jako nauczyciel w Szkole Podstawowej im. M. K. w L..

Wnioskodawczyni ukończyła też następujące kursy: 25.04.2004 r. kurs dla wychowawców placówek wypoczynku, dzieci i młodzieży, (...) kurs języka migowego 1 i 2 stopnia, 26.05.2007 r. kurs kwalifikacyjny z bibliotekoznawstwa, 4.01.2008 r. kurs dla kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych, 18.06.2009 r. kwalifikacyjny z teorii pedagogicznej, 11.12.2012 r. kurs instruktazowy dla kierowników wypoczynku.

Ponadto odwołująca posiada prawo jazdy kategorii B, biegle obsługuje programy komputerowe /kwestionariusz w aktach ZUS, akta osobowe odwołującej ze Szkoły Podstawowej w L./.

Płatnik składek – Ł. K. od 1.08.2007 r. prowadzi jednoosobową pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) Zakład Usługowy (...) w K., której przedmiotem głównym przedmiotem jest wykonywanie instalacji wodno – kanalizacyjnych, cieplnych, gazowych i klimatyzacyjnych /niesporne, wydruk z (...) k. 39/.

Wnioskodawczyni jest obcą osobą dla płatnika. O możliwości zatrudnienia w jego firmie dowiedziała się od jednej z nauczycielek w swojej szkole, która jest ciotką żony płatnika./niesporne, a nadto zeznania płatnika k. 64 verte – 65 verte w zw. z e-prot. 11.10.2018 r.: 00:37:04 - 00:45:31/.

K. K. jest bratem Ł. K.. S. K. (1) jest żoną brata Ł. K..S. K. (2) jest żoną Ł. K..

S. K. (1) w okresie styczeń 2014 r. – lipiec 2017 r. nie figurowała jako ubezpieczona u płatnika składek Ł. K.. Zainteresowany płatnik Ł. K. zatrudnił bratową S. K. (1) na umowę o pracę dopiero 1.07.2017 r.

S. K. (2) (żona zainteresowanego płatnika) zgłoszona była u płatnika składek w jego firmie w okresach: 22.12.2014 r. – 9.01.2015 r., 7.02.2015 r. – 22.05.2015 r. jako pracownik płatnika, a następnie 23.05.2015 r. – 30.11.2015 r. jako osoba współpracująca z Ł. K., zaś od 1.12.2015 r. pozostaje zgłoszona jako pracownik u innego płatnika składek tj. w firmie brata Ł. K., a mianowicie B. K. K. z siedzibą w S. /pismo ZUS k. 102, oświadczenie pełnomocnika ZUS e-prot. z 11.10.2018 r. : 00:01:59, zeznania świadka S. K. (1) e-prot. z 11.10.2018 r.: 00:09:38 – 00:33:40/.

Płatnik składek – Ł. K. zawarł z wnioskodawczynią umowę o pracę na czas określony na podstawie, której zatrudnił ją od 24.07.2017 r. do 23.07.2018 r. jako pracownika biurowego w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem 2000 zł miesięcznie. Istnieją jednak dwie różne umowy o pracę z 24.07.2017 r. zawarte przez płatnika i odwołującą, które różnią się czcionką, formatem daty zawarcia, podpisami pracownika i pracodawcy oraz okresem zakończenia bo w ww. wskazano 23.07.2018 r., a drugiej z umów (...)07.2017 r.

/ umowy o pracę w aktach ZUS/

Płatnik wiedział, że odwołująca pozostaje w zatrudnieniu pracowniczym w Szkole Podstawowej w L. / zeznania płatnika k. 64 verte – 65 verte w zw. z e-prot. 11.10.2018 r.: 00:37:04 - 00:45:31/.

Płatnik utworzył specjalnie dla skarżącej drugie stanowisko pracownika biurowego w swojej firmie. W okresie wcześniejszym płatnik od 10 lat sam prowadził sprawy biurowe w swojej firmie, ewentualnie pomagała mu w tym jego żona i bratowej S. K. (1). Od dnia 1.07.2017 r. płatnik zatrudnił bratową w swojej firmie na umowę o pracę w pełnym etacie jako pracownika biurowego za wynagrodzeniem 2000 zł. Faktycznie bratowa płatnika wykonywała pracę w jego firmie sporadycznie, ok. przez 2 godziny dziennie /niesporne, a nadto zestawienie ilości zatrudnianych osób w 2017 r. k. 26 – 27, zeznania płatnika k. 64 verte – 65 verte w zw. z e-prot. 11.10.2018 r.: 00:37:04 - 00:45:31, zeznania świadka S. K. (1) e-prot. z 11.10.2018 r.: 00:09:38 – 00:33:40/.

Ł. K. w 2017 r. osiągnął z działalności gospodarczej przychód 877727,05 zł, koszty uzyskania przychodu wyniosły 708788,55 zł, a dochód 168938,50 zł/PIT k. 29 – 31/.

Od początku roku 2017 r. do lipca włącznie firma płatnika co miesiąc przynosiła straty, w tym w lipcu tj. w miesiącu, w którym płatnik zatrudnił skarżącą strata wyniosła – (minus) 90525,92 zł. Firma płatnika uzyskała pierwszy niewielki dochód dopiero w sierpniu 2017 r. 16796,16 zł, a następne znaczne dopiero w listopadzie i grudniu 2017 r. odpowiednio 106905,56 zł i 291110,01 zł /bilans k. 28/.

Wnioskodawczyni miała w chwili zatrudnienia w firmie płatnika jedno dziecko – córkę urodzoną w (...) r. Odwołując w dacie podpisania spornej umowy o pracę była w ciąży i wiedziała o tym. Ostatnią miesiączkę miała 22.05.2017 r. Wnioskodawczyni z uwagi na krwawienie we wczesnym okresie ciąży (14 tydzień) zagrażające poronieniem otrzymała 30.08.2017 r. od lekarza ginekologa skierowanie do szpitala na oddział położniczo – ginekologiczny, w którym przebywała w Szpitalu w B. od 31. (...) do 2.09.2017 r. /dokumentacja medyczna k. 7, 52, 54, karta ciąży k. 22- 23, zeznania wnioskodawczyni k. 63 verte - 64 verte w zw. z e-prot. z 11.10.2018 r.: 01:01:21- 01:07:33/

Wnioskodawczyni urodziła drugą córkę 21.02.2018 r. /odpis zupełny aktu urodzenia k. 21/.

M. S. przebywała na zwolnieniach lekarskich w następujących okresach: 22.01.2016 r., 31.03-1.04.2016 r., 19-20.05.2016 r., 17.06.2016 r., 17-21.10.2016 r., 23.02.2017r., 4-5.05.2017 r., 2.06.2017 r., 31.08.2017 r. -26.02.2018 r. /zestawienie zaświadczeń k. 103/.

W okresie niezdolności do pracy od 31.08.2017 r. płatnik składek nie zatrudnił nowego pracownika na jej miejsce, ani też nie oczekuje, że wnioskodawczyni ponownie podejmie w jego firmie zatrudnienie. W okresie nieobecności wnioskodawczyni w pracy w firmie płatnika, jej obowiązki wykonywała na rzecz płatnika S. K. (1), która została

zgłoszona do pracowniczych ubezpieczeń przez płatnika od 1.07.2017 r. , a której wynagrodzenie nie uległo podwyższeniu w związku z przejściem obowiązków pracowniczych skarżącej. S. K. (1) nie wie w jakich godzinach pracowała u płatnika odwołująca, w spornym okresie widziała się z nią ok. 6 razy.

/niesporne, zeznania świadka S. K. (1) e-prot. z 11.10.2018 r.: 00:09:38 – 00:33:40, zeznania płatnika k. 64 verte – 65 verte w zw. z e-prot. 11.10.2018 r.: 00:37:04 - 00:45:31 /

Płatnik składek nie prowadził ewidencji czasu pracy wnioskodawczynie /zeznania płatnika k. 64 verte – 65 verte w zw. z e-prot. 11.10.2018 r.: 00:37:04 - 00:45:31/.

Wypłata wynagrodzenia na rzecz odwołującej przez płatnika następowało w formie gotówkowej tj. za lipiec wypłata miała miejsce w lipcu 2017 r., a za sierpień z uwagi na pobyt w szpitalu dopiero we wrześniu 2017 r.

/ listy płac w aktach ZUS i k. 32 – 38, zeznania płatnika k. 64 verte – 65 verte w zw. z e-prot. 11.10.2018 r.: 00:37:04 - 00:45:31/

Płatnik składek złożył natomiast do ZUS za wnioskodawczynię raport miesięczny o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach ZUS RCA za sierpień 2017 r. w kwocie 1933,33 zł /niesporne/.

Płatnik składek zgłosił skarżącą do ubezpieczeń społecznych jako pracownika od 24.07.2017 r. /niesporne/.

Płatnik składek razem z bratem celem uzyskania ochrony ubezpieczeniowej dla ich żon, zatrudnili na umowy o pracę w swoich firmach każdy małżonkę swojego brata. Zdarza się, że płatnik składek zatrudnia też inne osoby „na czarno” aby uniknąć zobowiązań podatkowych i składek na ZUS

/ zeznania płatnika k. 64 verte – 65 verte w zw. z e-prot. 11.10.2018 r.: 00:37:04 - 00:45:31/

Płatnik składek utworzył dokumentację osobową dla wnioskodawczynie /niesporne/

Odwołująca miała świadczyć pracę na rzecz płatnika w siedzibie jego firmy w K. przy ul. (...) w okresie wakacyjnym od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 16.00. Wnioskodawczynie część obowiązków pracowniczych dla płatnika miała wykonywać w domu.

Odwołująca w dacie zawarcia spornej umowy o pracę była w trudnej sytuacji majątkowej i rodzinnej, albowiem z jednej strony ciążyły na niej zobowiązania kredytowe (kredyt hipoteczny i na samochód) a po rozwodzie w 2017 r. z pierwszym mężem miała w badanym okresie z tego tytułu zaległości, a nadto zalegała w regulowaniu bieżących opłat. Przed zatrudnieniem w firmie płatnika próbowała zdobyć dodatkowe środki podejmując różne prac dorywcze np. sprzątanie, pomoc w kuchni. Na pierwsze dziecko wnioskodawczynie ma zasądzone alimenty w wysokości 800 zł miesięcznie. Wnioskodawczynie w opiece nad starszą córką pomaga matka. Obecnie skarżącą prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z nowym partnerem, który jest ojcem jej drugiego dziecka. Wnioskodawczynie mieszka w B..

/ nakaz zapłaty z 26.04.2017 r. w aktach ZUS, ostateczne wezwanie do zapłaty w aktach ZUS, wezwanie do zapłaty w aktach ZUS, zeznania wnioskodawczynie k. 63 verte - 64 verte w zw. z e-prot. z 11.10.2018 r.: 01:01:21- 01:07:33/

Do obowiązków wnioskodawczynie w firmie płatnika zgodnie z pisemnym zakresem należało: wysyłanie zapytań o materiały, usługi do firm zewnętrznych, przygotowywanie oficjalnych pism do firm zewnętrznych i instytucji publicznych, przygotowywanie materiałów przetargowych, wysyłanie korespondencji, wyszukiwanie nowych ogłoszeń o zamówieniach publicznych. Płatnik składek nie upoważnił wnioskodawczynie do podpisywania jakichkolwiek dokumentów w imieniu jego firmy.

/zakres obowiązków w aktach ZUS /

Nie istnieje żaden dokument sporządzony na rzecz płatnika opatrzony podpisem czy parafką wnioskodawczynie, który świadczyłby o tym, że skarżącą wykonywała do czasu powstania jej niezdolności do pracy w okresie ciąży

powierzone jej obowiązki pracownika biurowego w firmie płatnika. Wnioskodawczyni nie rozmawiała z klientami firmy płatnika /niesporne, zeznania wnioskodawczyni k. 63 verte - 64 verte w zw. z e-prot. z 11.10.2018 r.: 01:01:21-01:07:33, zeznania świadka S. K. (1) e-prot. z 11.10.2018 r.: 00:09:38 – 00:33:40/.

Do wykonywania obowiązków pracownika biurowego w firmie płatnika nie były wymagane żadne specjalne umiejętności, czy kwalifikacje, a jedynie znajomość prostych programów komputerowych /niesporne/.

Wnioskodawczyni nie dostarczyła płatnikowi zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do wykonywania przez nią pracy na stanowisku pracownika biurowego, mimo że miała świadczyć pracę przy monitorze komputera, a jedynie zaświadczenie o braku przeciwwskazań do pracy na stanowisku bibliotekarza, pedagoga z 2015 r. Płatnikowi nie zależało, aby odwołująca takie zaświadczenie przedłożyła.

/ niesporne, a nadto zaświadczenie w aktach ZUS/

Odległość z B. do L. wynosi 7 km, a do (...) km /wydruk z mapy G. k. 98/.

Dla pracowników pedagogicznych Szkoły Podstawowej w L. nie ma list obecności, a potwierdzeniem obecności nauczyciela w pracy jest podpis w dzienniku lekcyjnym lub dzienniku zajęć. M. S. w roku szkolnym 2016/2017 była nieobecna w pracy w Szkole Podstawowej w L.: 17-21.10.2016 r., 24.10.2016 r. (dzień matki z dzieckiem), 16-29.01.2017 r., 20.03.2017 r. (dzień matki z dzieckiem), 4-5.05.2017 r., 2.06.2017 r., a nadto w okresie 19-29.01.2017 r. przebywała na urlopie w trakcie ferii zimowych, 24.06-30.08.2017 r. przebywała na urlopie w okresie wakacji letnich, a 31.08.2017 r. była niezdolna do pracy z uwagi na chorobę.

W roku szkolnym 2017/18 M. S. miała przydzielone ogólnie 23 godziny dydaktyczne (20 godzin w bibliotece szkolnej, 3 godziny terapii pedagogicznej). Godziny pracy pedagoga szkolnego i nauczyciela biblioteki szkolnej zawsze w Szkole Podstawowej w L. były ustalane na początku roku szkolnego przy układaniu planu lekcji. W badanym okresie odwołująca przebywała wówczas na zwolnieniu lekarskim do 31.08.2017 r. Pedagog szkolny i nauczyciel biblioteki może zastępować innych nauczycieli w ramach swoich godzin pracy, realizacją wówczas lekcje biblioteczne lub warsztaty pedagogiczne /pismo Dyrektora Szkoły Podstawowej w L. k. 74, arkusze organizacyjne k. 75 - 76/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, natomiast na podstawie zeznań wnioskodawczyni, płatnika i świadka S. K. (1) która jest bratową płatnika jedynie w tym zakresie w jakim razem z pozostałym materiałem dowodowym tworzą spójną, logiczną całość. Sąd nie dał wiary płatnikowi, że istniała rzeczywista potrzeba zatrudnienia odwołującej w jego firmie, albowiem od początku działalności sam świetnie z pomocą żony i bratowej dawał sobie radę ze sprawami biurowymi, w lipcu 2017 r. jego firma osiągała starty, jego bratowa została przez niego zatrudniona zaledwie 1.07.2017 r. przy czym praca biurowa w firmie płatnika wymagała od niej jedynie jak sama zeznała sporadycznej obecności i to sprowadzającej się zaledwie do 2 godzin w ciągu dnia mimo zawarcia umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Samo zatrudnienie świadka jak wynika z zeznań płatnika również nie było podyktowane potrzebą firmy, a jedynie wynikało z tego, że razem z bratem zatrudnili swoje małżonki aby miały tytuł pracowniczy do ubezpieczenia, co jednak pozostaje poza niniejszym sporem. Tym niemniej nie wiarygodne są zeznania wnioskodawczyni, że świadek przyuczała ją do pracy, gdyż S. K. (1) zeznała, że nie wie w jakich godzinach wnioskodawczyni pracowała, widziała ją ok. 6 razy. Z zeznań świadka i stron wynika, że nie ma żadnych wiarygodnych dowodów na to, że skarżąca jakkolwiek pracę na rzecz płatnika wykonała choćby w postaci jej notatek, utworzonych plików w komputerze czy zeznań klientów, którzy mogliby potwierdzić, że z nią np. rozmawiali przez telefon w sprawach działalności płatnika, wysłała im emaile czy też odebrała lub przekazała jakieś dokumenty. Co więcej z zeznań płatnika i świadka wynika, że w okresie niezdolności wnioskodawczyni do pracy z uwagi na chorobę przypadającą w okresie ciąży jej obowiązki przejęła S. K. (1) co przeczy wersji płatnika, że zatrudnił skarżącą aby odciążyć bratową, która – co warto podkreślić bywała wszak sporadycznie w jego firmie i to góra przez 2 godziny. Niewątpliwie w dacie zatrudnienia wnioskodawczyni wiedziała, że jest w ciąży, a mimo to, że została zatrudniona jako pracownik biurowy w firmie płatnika a jej praca miała polegać na pracy przy monitorze komputera nie dostarczyła płatnikowi zaświadczenia o braku przeciwwskazań to tej pracy, a płatnik wprost przyznał, że nie zależało mu na takim zaświadczeniu, co musi wpłynąć na ocenę wiarygodności wersji o pracowniczym zatrudnieniu skarżącej w

firmie płatnika w charakterze pracownika biurowego, do wykonania której to pracy jak zeznała wnioskodawczyni wymagana była znajomość prostych programów komputerowych. Trzeba też uwzględnić, że płatnik w żaden sposób nie kontrolował czasu pracy wnioskodawczyni, nie prowadził w tym celu ewidencji, a choć sporządził dokumentację osobową, to nie można nie zauważyć, że nawet umowa o pracę została sporządzona w dwóch różnych wersjach, co nakazuje z ostrożnością podejść do tych dowodów, albowiem wskazuje to na to, że strony chciały jedynie zachować pozór zatrudnienia pracowniczego. Na ocenę całokształtu materiału dowodowego nie może nie wpłynąć też treść zeznań płatnik, który wprost przyznał, że lekceważy obowiązki prawne jakie ustawa nakłada na niego jako pracodawcę, zdarza mu się „na czarno” zatrudniać pracowników, a z bratem zatrudnili swoje żony tylko po to, aby miały ubezpieczenie pracownicze. Taka postawa płatnika w połączeniu z barkiem jakichkolwiek wiarygodnych dowodów, że skarżąca świadczyła na jego rzecz umówioną pracę nakazuje uznać, że twierdzenia odwołującej i zainteresowanego pozostały w tym zakresie gołosłowne a jako takie są nieudowodnione. Znamienne jest, że płatnik nie potrafił też w jakikolwiek logiczny sposób uzasadnić z czego potrzeba zatrudnienia skarżącej wynikała, ani też nie umiał wymienić jakichkolwiek wymiernych efektów pracy odwołującej, jak i nie przedstawił jakichkolwiek dowodów na te okoliczności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu - podlegają pracownicy, czyli osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Jak stanowi art. 1 ust. 1 ustawy z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 372 ze zm.), osobom objętym ubezpieczeniem społecznym przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i wysokości określonych ustawą w razie choroby i macierzyństwa.

W myśl art. 4 w ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, jeżeli podlega obowiązkowo temu ubezpieczeniu. Od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku chorobowego przysługuje, zgodnie z ust. 3 pkt 3 powołanego przepisu, ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się na kwestii, czy od 24.07.2017r. odwołująca ma status prawnego pracownika w firmie płatnika w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych a w konsekwencji czy zachodzą przesłanki z art. 6 ust. 1 pkt. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 1 ustawy systemowej do objęcia jej obowiązkowo od tego dnia pracowniczymi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym, rentowymi , wypadkowym i chorobowym.

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy istotne jest, czy w stanie faktycznym wynikającym z przeprowadzonego postępowania dowodowego zawartą przez ubezpieczoną i płatnika kwestionowaną umowę można zakwalifikować jako umowę o pracę.

Zgodnie z art. 22 § 1 K.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. O tym, że strony zawarły umowę o pracę nie decyduje zatem samo formalne jej spisanie, lecz faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy. Jedną z najważniejszych cech pracy świadczonej w ramach stosunku pracy jest podporządkowanie pracownika.

Najistotniejszymi elementami stosunku pracy są: dobrowolność zobowiązania, obowiązek pracownika świadczenia pracy osobiście, w sposób ciągły, podporządkowany poleceniom pracodawcy, który jest obowiązany do wynagrodzenia

pracownika za świadczoną na jego rzecz pracę, ponoszenie ryzyka gospodarczego, produkcyjnego i osobowego przez pracodawcę, staranne działanie w procesie pracy. Art. 22 § 1¹ k.p. wskazuje, że zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z 7.04.1999 r. (I PKN 642/98, OSNAPiUS 2000, nr 11, poz. 417) nazwa umowy nie ma znaczenia, jeżeli nawiązany stosunek pracy ma cechy wskazane w art. 22 § 1 k.p.

Organ rentowy stanął na stanowisku, że sporna umowa o pracę zawarta między wnioskodawczynią a płatnikami składek była pozorna, trafnie akcentując, że już złożone do akt rentowych 2 egzemplarze tej umowy zawierające znaczące różnice w ich treści nakazywały ostrożne podejście do wersji odwołującej i płatnika.

Dokonane w sprawie ustalenia potwierdzają stanowisko organu rentowego, że spisanie umowy o pracę i zgłoszenie jej do ubezpieczeń społecznych było czynnościami pozornymi, dokonanymi jedynie w celu uzyskania dodatkowego tytułu ubezpieczeń i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z rychłym macierzyństwem.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Główną cechą czynności pozornej jest brak zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie łączą się z oświadczeniem określonej treści. Zachodzi wtedy świadoma, z góry założona sprzeczność między złożonym oświadczeniem, a realnym zgodnym zamiarem obu stron czynności prawnej. Celem zaś tego działania jest, jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 18.03.2004 r. w sprawie III CK 456/02 (Legalis nr 68095), „upozorowanie woli stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana”. Konsekwencją takiego działania jest uznanie takiego oświadczenia za nieważne, pozbawione cechy konstytutywności. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. Podsumowując czynność prawną pozorną to taka, która zawiera następujące elementy: 1) oświadczenie musi być złożone tylko dla pozorów, 2) oświadczenie musi być złożone drugiej stronie, 3) adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów.

Wskazane elementy muszą wystąpić łącznie, brak któregośkolwiek z nich nie pozwala na uznanie czynności prawnej za dokonaną jedynie dla pozorów. Osoba składająca oświadczenie woli dla pozorów nie chce, aby powstały takie skutki prawne, jakie normalnie prawo łączy z tego typu oświadczeniem, ponieważ nie chce w ogóle wywoływać żadnych skutków (pozorność czysta) albo chce wywołać inne te, które wynikałyby ze złożonego przez nią oświadczenia woli (pozorność kwalifikowana). Za pozorne uznać można jedynie oświadczenia woli skierowane do określonego adresata, który zgadza się na pozorność danej czynności prawnej. Zgoda musi być wyraźna i nie budzić żadnych wątpliwości. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 25.02.1998 r. (II CKN 816/97, LEX nr 56813) „nieważność czynności prawnej z powodu pozorności złożonego oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony tej czynności otwarcie tak, że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni się z tym zgadza”. Zgoda drugiej strony czynności prawnej na jej pozorność musi być wyrażona najpóźniej w chwili jej dokonywania. Czynność prawną pozorną jest dotknięta nieważnością bezwzględna i nie wywołuje żadnych skutków prawnych od początku (ex tunc).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 24.02.2010 r. wydanym w sprawie II UK 204/09 (Lex nr 590241), zgodnie z którym, o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

W wyroku Sądu Najwyższego z 24.08.2010 r. w sprawie I UK 74/10 (Lex nr 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kausalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym

chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p.

Tym samym nie można byłoby czynić odwołującej zarzutów, że zawarła kwestionowaną umowę o pracę jedynie w celu uzyskania dodatkowego tytułu do świadczeń z ubezpieczeń społecznych w związku z macierzyństwem, pod tym jednak warunkiem, że na podstawie tej umowy rzeczywiście realizowałyby zatrudnienie o cechach pracowniczych w firmie płatnika składek.

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być zatem nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

W ocenie Sądu organ rentowy w świetle analizy całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego dotyczącego kwestionowanych umów oraz sposobu ich wykonywania, zasadnie uznał, iż ubezpieczonej z płatnikiem nie łączyła umowa o pracę. Analiza zeznań stron i dostępnego materiału dowodowego prowadzi bowiem, zdaniem Sądu, do wniosku, że ubezpieczona nie wykonywała na rzecz płatnika umówionej pracy, albowiem brak na tę okoliczność jakichkolwiek dowodów, a twierdzenia stron pozostały gołosłowne aż do zakończenia postępowania w niniejszej sprawie. To ustalenie skutkuje brakiem podstaw do przyjęcia, że ubezpieczona posiada status pracownika w firmie płatnika w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Rzeczywistą wolą stron nie było zawarcie umowy o pracę, gdyż celem podejmowanych czynności nie było świadczenie pracy w sposób, o jakim mowa w art. 22 par. 1 k.p. Nie ma żadnych dowodów ani na to, że odwołująca świadczyła pracę pracownika biurowego, ani że pozostawała w podporządkowaniu pracowniczemu i wykonywała polecenia płatnika jako pracodawcy ani że wykonywała pracę pod jego kierownictwem i nadzorem. Ubezpieczona i płatnik nie zdołali wykazać żadnej z tych cech stosunku pracowniczego zaoferowanymi dowodami. Z dostępnych dowodów, w tym wprost z zeznań wnioskodawczynie i płatnika, a także świadka wynika zaś, że skarżąca miała odciażyć S. K. (1), która miała przyuczyć skarżącą do pracy u płatnika, ale świadek przyznała, że bywała w firmie szwagra sporadycznie, widziała skarżącą może 6 razy, nie wiedziała w jakich godzinach odwołująca pracowała. Nie ma żadnych dowodów na wykonanie jakichkolwiek czynności przez skarżącą na rzecz płatnika. Znamienne jest, że wnioskodawczynie w firmie płatnika ani nie rozmawiała z żadnym klientem, ani nie była upoważniona do podpisywania dokumentów w imieniu firmy płatnika, co skarżąca, płatnik i świadek stwierdzili zgodnie wprost przed sądem. Nie ma też żadnych dowodów np. notatek, wydruków maili, że wnioskodawczynie w jakikolwiek sposób pracowała dla płatnika zanim stała się niezdolna do pracy z uwagi na chorobę w okresie ciąży. Trzeba zauważyć, że płatnik dopiero 1.07.2017 r. po raz pierwszy zatrudnił jako pracownika biurowego żonę brata a już 24.07.2017 r. stworzył drugie nowe stanowisko pracy pracownika biurowego dla skarżącej, podczas gdy sam przez 10 lat z pomocą żony i S. K. (1) prowadził spraw biurowe w swojej firmie, w lipcu 2017 r. odnotował dużą stratę, a nadto żona jego brata dla wykonania pracy biurowej w jego firmie potrzebowała sporadycznych wizyt co i tak ograniczało się do 2 godzin dziennie. Choć płatnik sporządzili dokumentację osobową skarżącej, to nie sposób nie zauważyć, że nie ma potwierdzenia o braku przeciwwskazań do pracy przy monitorze komputerowym mimo że była już wtedy przecież w ciąży, co świadczy raczej o tworzeniu pozorów zatrudnienia odwołującej. Nie ma też żadnych list obecności, a zeznań wnioskodawczynie, świadka i płatnika wynika, że odwołująca nie była rozliczana z czasu pracy, ani z wykonanych zadań. W czasie nieobecności płatnika w biurze nikt nie kierował i nie nadzorował pracy skarżącej. Znamienne jest też, że płatnik wprost zeznał, że nie miał i nie ma potrzeby zatrudnienia nikogo na miejsce wnioskodawczynie, a także lekceważący stosunek do obowiązków jakie ustawodawca nakłada na pracodawców, co w świetle całokształtu materiału dowodowego nakazuje przyjąć, że płatnik wiedział, że umowa za skarżącą, która pozostawała w innym stosunku pracy będzie wymagała od niego krótkotrwałego ponoszenia ciężarów w związku z pozornym zatrudnieniem odwołującej, która w niedalekiej przyszłości miała korzystać ze świadczeń związanych z macierzyństwem.

Zeznania odwołującej, jak i płatnika oraz świadka nie przemawiają za przyjęciem, że z płatnikiem wnioskodawczynię łączył stosunek pracy, gdyż z zeznań tych nie wynika by jakiegokolwiek czynności rzeczywiście wykonała, które odpowiadałyby stanowisku na jakie została zatrudniona.

Dodać należy, że istota stosunku pracy nie polega na ciągłym pozostawaniu do dyspozycji pracodawcy, ale na stałym świadczeniu pracy. Samo pozostawanie w dyspozycji bez realizowania konkretnych zadań przeczy naturze stosunku pracy i nie stanowi realizacji umowy o pracę.

Pośrednio o braku rzeczywistej potrzeby zatrudnienia skarżącej w charakterze pracownika biurowego świadczy i to, że w czasie jej nieobecności spowodowanej niezdolnością do pracy płatnik nikogo na jej miejsce nie zatrudnił.

Reasumując powyższe rozważania - wobec całokształtu przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania dowodowego, zasadnie organ rentowy przyjął brak podstaw do zakwalifikowania stosunku łączącego strony kwestionowanej umowy jako stosunku pracy, gdyż nie występuje cecha konstrukcyjna właściwa dla stosunku pracy w postaci podporządkowania i stałego świadczenia pracy. Tym samym nie zachodzą przesłanki z art. 6 ust. 1 pkt. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt. 1 ustawy systemowej do objęcia odwołującej od 15.05.2017 r. pracowniczymi ubezpieczeniami społecznymi. W rezultacie Sąd podziela ocenę organu rentowego, że okoliczności niniejszej sprawy wskazują, iż umowa o pracę została w istocie zawarta dla pozoru tj. dla uzyskania przez ubezpieczoną dodatkowego tytułu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku ze stanem ciąży.

W tym miejscu wskazać dodatkowo należy, iż zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktów spoczywa na osobie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne. Skoro ubezpieczona odwołała się od decyzji stwierdzającej, iż w okresie wskazanym w decyzji nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom jako pracownik to właśnie na niej spoczywał ciężar wykazania i udowodnienia faktów, z których można by wysnuć odmienny wniosek niż to przyjął organ rentowy w wydanej i zaskarżonej decyzji, to jest wykazania, że posiadała status pracownika. Strona, która neguje twierdzenia strony przeciwnej jest obowiązana podjąć inicjatywę dowodową dla obalenia tych twierdzeń. Temu obowiązkowi strona odwołująca nie podołała z przyczyn omówionych wyżej.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczyni od zaskarżonej decyzji ZUS orzekając, jak w pkt 1 sentencji wyroku.

W przedmiocie kosztów procesu od płatnika na rzecz ZUS Sąd orzekł w pkt 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z z §9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015r., poz. 1804 ze zm.).

Orzekając jak w punkcie 3 sentencji wyroku Sąd oparł się na art. 102 k.p.c., uznając, że trudna sytuacja osobista i majątkowa skarżącej (dwoje małych dzieci, liczne długi i trudna sytuacja osobista) uzasadniania dobrodziejstwo przewidziane w tym przepisie w postaci możliwości odstąpienia od obciążenia kosztami zwrotu zastępstwa procesowego na rzecz uznając, że takie rozstrzygnięcie jest zgodne ze społecznym poczuciem sprawiedliwości.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczyni razem z pouczeniem o terminie i sposobie do wniesienia apelacji.

A.P.